

NOTĂ ASUPRA UNOR PIESE DE METAL PREISTORICE DIN NORD-VESTUL MUNTENIEI

Cristian Eduard ȘTEFAN^a, Dragoș-Alexandru MIREA^b

^aInstitutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București, România; e-mail: cristarh_1978@yahoo.com

^bInstitutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Fizică și Inginerie Nucleară „Horia Hulubei”, Măgurele/Muzeul Municipiului București, România; e-mail: dragos.mirea@nipne.ro

Keywords: Bronze Age, Early Iron Age, metallurgy, bronze, gold, Wallachia

Abstract: The authors present four prehistoric metal objects recently discovered in north-western Wallachia with the help of metal detector: three bronze items (two socketed axes and a spearhead) and a golden hair-ring. Beside the chemical composition analysis, some aspects as typology, chronology and analogies of such artifacts are discussed. The increased number of those kind of discoveries from recent years outlines a more dynamic picture of metal circulation during the Bronze Age and Early Iron Age at the Lower Danube.

Cuvinte-cheie: epoca bronzului, prima epocă a fierului, metalurgie, bronz, aur, Muntenia

Rezumat: Autorii prezintă patru piese din metal preistorice descoperite recent în nord-vestul Munteniei cu ajutorul detectorului de metale: trei obiecte din bronz (două topoare de tip celt și un vârf de lance) și un inel de buclă din aur. Pe lângă analiza compoziției chimice a metalelor, sunt discutate o serie de aspecte cum ar fi tipologia, cronologia și analogiile unor asemenea artefacte. Numărul tot mai mare al unor astfel de descoperiri din ultimii ani ne conturează un peisaj mai dinamic al circulației metalelor în epoca bronzului și la începutul epocii fierului la Dunărea de Jos.

INTRODUCERE

În ultimii ani, odată cu intensificarea activității detec-toriștilor, piesele de metal descoperite „întâmplător” s-au înmulțit considerabil și în nord-vestul Munteniei, o parte dintre ele fiind valorificate în cadrul unor contribuții de către noi în colaborare cu diverși colegi interesați de subiect¹. În nota de față ne-am propus să valorificăm trei piese din bronz și una din aur (două topoare de tip celt, un vârf de lance și un inel de buclă) care provin din această zonă. Lotul este relativ eterogen din punct de vedere al tipologiei pieselor și al cronologiei acestora, acoperind perioadele mijlocie și târzie ale epocii bronzului, și, eventual, începutul epocii fierului. Dintre toate punctele, numai Recea întrunește condițiile unui sit clasic, celelalte trei fiind zone împădurite, aflate pe mici înălțimi, constituind poate puncte propice unor depuneri speciale de obiecte.

METODA DE ANALIZĂ A COMPOZIȚIEI METALULUI

Analizele asupra pieselor au fost efectuate utilizând tehnica de fluorescență a razelor X (XRF) și a fost aplicată cu ajutorul unui spectrometru portabil marca Bruker Tracer 5i. Spectrometrul a încărcat tubul generator de rodiiu cu o tensiune de 40 keV rezultând un fascicul spre probă cu un

spot circular cu diametrul de 8 mm. Răspunsul caracteristic a fost înregistrat cu un detector SDD plasat în spatele tubului generator. Spectrele rezultate au fost analizate cu programul furnizat de producătorul aparatului.

Dintre cele patru piese analizate, pentru trei dintre piese au fost identificate două elemente ca principalele elemente care alcătuiesc aliajul, anume cuprul și staniu. Cele trei piese de bronz prezintă procente foarte diferite de staniu și cupru. Valorile pornesc de la 2% și variază până la 32%. Aceste diferențe pot indica faptul că piesele au fost fabricate în perioade de timp diferite. Celtul mare prezintă un procent de staniu de 2%. Conform literaturii, un procent de staniu de peste 2% poate fi considerat ca un adaos intenționat². Procentele diferite de cupru și staniu, identificate în compoziția pieselor analizate, pot fi interpretate și ca o intenție de a fabrica piese cu destinații diferite. Procentele de staniu sunt foarte diferite, variază, și odată cu aceste procente variază și proprietățile pieselor. Un procent mai ridicat de staniu poate fi tradus printr-o duritate crescută a piesei finite, similar, un procent mai redus, poate fi interpretat ca o duritate mai redusă. Astfel, vârful de lance prezintă un procent mai ridicat de staniu, probabil pentru a obține o duritate crescută, având în vedere utilizarea respectivei piese. Nu putem exclude nici posibilitatea ca în timpul analizei să fi fost prinsă o parte din patină, acest fapt influențând procentul mare de staniu.

Cea de-a patra piesă analizată este reprezentată de un inel de buclă realizat din aur. Rezultatele obținute indică un

¹ Ștefan, Măndescu 2021; Măndescu, Ștefan 2021; Ștefan et alii 2024; Măndescu et alii 2024.

² Oudbashi, Wanhill 2021, p. 24–27.